

figyelőszolgálat

Ebben a rovatban folyamatosan közöljük a külföldi szaklapok műszaki könyvtárakat érdeklő folyóiratcikkeit, továbbá a könyvtártudományi és dokumentációval foglalkozó szakírók ismertetését.

+

F O L Y Ó I R A T S Z E M L E

001.814.2:002

Szakirodalomkutatás a klasszikus kutatás-technika alapján I. -
/Spezialrecherche auf der Grundlage der klassischen Recherchetechnik I./ - CIGÁNIK, M. - Dokumentation, 10.k. 1.sz. 1963.jan. 16-18.p.

A szakirodalomkutatás tipikusan dokumentációs feladat. A bibliográfia készítésétől a céltudatosság különbözteti meg, azaz a készítőnek ismernie kell a felhasználó információ-szükségletét és a szakterületet. A szakbibliográfia - amit az iparban még ma is túlnyomó többségben készítenek - ezeket a szempontokat nem ismeri.

Elsőként azt kell megállapítani, hogy a szóban vagy írásban beérkező igényeket a meglévő információk anyagából ki lehet-e elégíteni, vagy szükség van-e szakirodalomkutatásra. A vonatkozó vizsgálatok szerint a kutatók információik 29 %-át az új irodalom rendszeres olvasása útján, 9 %-át rejtett bibliográfiákból, 11 %-át személyes javaslatok alapján, 24 %-át bibliográfiákból és referátumokból, 4 %-át a könyvtár ajánlása útján szerezték meg. Az irodalomkutatási módszerek százalékos arányát is megállapították, általában azonban több módszer kombinációja a legcélravezetőbb.

A dokumentációs szakember által végzett irodalomkutatás megkezdése előtt pontosan meg kell határozni a kutatás tárgyát, célját, tartalmát. Ha adott szakkérdés ismeretanyagának összefoglalásáról van szó, elegendő lehet egy bibliográfiai áttekintés, vagy akár egyetlen átfogó cikk is. Ha az irodalomkutatásra valamely kutatómunka megindításához van szükség, mind mennyiségben, mind minőségben igényesebb munkára van szükség. Ha egy szabadalom érvényességét kell megállapítani, akkor az adott források átfogó és kimerítő vizsgálatát kell elvégezni. Az irodalomkutatás tervezésének és szakrendi beosztásának szempontjait a megrendelővel közösen kell megállapítani. Magának a kutatásnak szempontjai a munkafolyamat alatt alakulnak ki. A rendelkezésre álló idő optimális kihasználhatósága az irányadó szempontok teljességétől függ.

Dzs.

001.814.2:002

Szakirodalomkutatás a klasszikus kutatás-technika alapján II. -
/Spezialrecherche auf der Grundlage der klassischen Recherchetechnik
II./ - CIGÁNIK, M. - Dokumentation, 10.k. 2.sz. 1963.márc. 42-49.p.

Általában a klasszikus irodalomkutatási módszerekkel is érhetünk el eredményt, ez az ut azonban nagyon időigényes. A cikk egy, az elektrotechnika területéről felhozott konkrét példán mutatja be a bibliográfiai irodalomkutatás 15 lépcsőjét, amely összesen 100 munkórát, plusz közbeeső várakozási időket vesz igénybe. Ha az irodalomkutatás tulnyomórészt már kész kartonrendszerből készül, ez az idő mintegy a felére csökken. A tapasztalatok azt mutatták, hogy a rendeltéstől az irodalomkutatás végleges lezárásáig átlagban fél év telik el. Ahhoz, hogy a helyzeten urrá lehessünk, racionalizálni kell a klasszikus irodalomkutatási módszert és a tájékoztatási rendszert is.

Az irodalomkutatás racionalizálása ennek önálló szakaszokra bontását kívánja meg, ahol minden szakasz az előzőből következik.

A szakirodalom két irányzatot különböztet meg: az indirekt módszert, ahol a legújabb irodalomból kiindulva a régebbi anyagot a hivatkozásokból gyűjtik össze, és a direkt módszert, amelynél a fejlődés jelenlegi állásából a megadott szempontok figyelembe vételével végzik a kutatást. A racionalizálás a kettő kombinálását kívánja meg.

1.szakasz: a tájékoztató kutatás, célja legalább durva megállapítása annak, milyen feltételek mellett, milyen szempontok szerint kutathatunk, és milyen források állnak rendelkezésre. Megfelelő áttekintést a tankönyvek nyújtanak, amelyek a legfontosabb hivatkozásokat is megadják.

2.szakasz: a teljes gyűjtés, és logikus kiegészítése a szabadalom kutatás, amelynél igen sok szempont merülhet fel. Ez a munka sokkal igényesebb, a kutatónak műszaki ismereteken kívül tisztában kell lennie a szabadalmi jogokkal és az egyes országok szabadalmi gyakorlatával is. A szabadalom kutatás elvégzése előtt azonban a felhasználóval meg kell beszélni, hogy arra valóban szükség van-e.

3.szakasz: az eredmények írásbeli rögzítése.

Dzs.

002+002.009.5:140.8

A dokumentációs és tájékoztató tevékenység pártossága. - /Cui bono? - Zur Parteilichkeit in der Dokumentations- und Informationsarbeit/ - RIEGER, H. - Dokumentation, 10.k. 1.sz. 1963.jan. 3-9.p.

Az általános felfogás szerint a dokumentalista kizárólag leközölt tényeket jelent "kicsinyített" formában minden kritika és kommentár nélkül. A tájékoztatás azonban egyben irányítást is jelent, objektív közlés, ugyanígy objektív referátum tulajdonképpen nem létezik. A tények visszaadása is különböző lehet, sok függ a kihangsúlyozástól és a súlypont elhelyezésétől is.

A dokumentációs pártossága elsősorban a válogatásban mutatkozik meg. A felvetendő kérdés: "Kinek a számára hasznos?" - csak azt dolgozzuk fel, ami az ország gazdaságpolitikai céljainak megfelel. A do-

kumentalista nem annyira "reflektor", mint inkább "szűrő", akinek a szocialista népgazdaság számára hasznavehetetlent vissza kell tartania.

Ügyelni kell arra, hogy a dokumentációs közvetítésével ne kerüljenek nyilvánosságra a szocializmus ellen uszító, vagy a kapitalizmust védő cikkek, haladásellenes természettudományi vagy filozófiai vélemények, félrevezető műszaki vagy gazdasági kiadványok /semmitmondó, reklám jellegű áltudományos cikkek/, viszont a szocialista tábor haladó tudományát és technikáját kellően propagáljuk és a szakirodalmi tájékoztatás középpontjába helyezzük, a népgazdasági terveket közvetlenül elősegítő kiadványokat feldolgozzuk, valamint hogy a tájékoztatást - a munkásokat is beleértve - minden dolgozó felhasználja.

Amíg a szocialista országokban talált műszaki-gazdasági megoldásokat minden fenntartás nélkül átvehetjük, a nyugati országok eredményeit rendszerint csak több-kevesebb változtatással használhatjuk fel. A dokumentációs nem mehet el észrevétlenül a szocialista tábor szoros gazdasági együttműködésének ténye mellett sem. A rendelkezésre bocsátott műszaki eredmények azonban csak akkor használhatók fel, ha azok valóban általánosan ismertté válnak.

A pártosságnak tehát a források válogatásánál és felhasználásánál, az egyes adatok kiválasztásánál, a referálásnál, az osztályozásnál és a közreadásnál egyaránt érvényesülnie kell. Dzs.

002.009.5:35.08

Az állam, a népgazdaság és a társadalmi szervek vezető kádereinek tájékoztatása. - /Die Information leitender Kader des Staates, der Wirtschaft und gesellschaftlicher Organisationen/ - KOBELITZ, J.-Dokumentation, 10.k. 1.sz. 1963.jan. 9-16.p.

Miután az NDK-ban a dokumentáció megfelelő színvonalat már elért, az általam nyújtott információs anyag megfelelő felhasználását tűzték ki célul. Első feladatként megvizsgálják a vezető káderek számára készülő, különleges, ún. központi tájékoztatás lehetőségeit.

A tájékoztatás formáinak legalsó foka az analitikus gyors-tájékoztató, azaz A/5 méretű kartonra, megfelelő példányban sokszorosított referátum. Ezzel szemben az analitikus súlypont-tájékoztató a kutatás és fejlesztés legfontosabb kérdéseire koncentrálódik, a részletek mellőzésével csak egy kisebb referáló és egy hosszabb, hangsúlyozottan gazdasági jellegű értékes részt tartalmaz. Ennél a formánál több hasonló jellegű cikk egyetlen referátummá is összefoglalható. Ezzel átmenetet képez a szintetikus jellegű tájékoztatáshoz, amely nem az egyes eredményeket írja le, hanem azokon alapuló általános áttekintést nyújt.

A központi tájékoztatás legfontosabb bázisai a dokumentációs szervek, amelyek az előzetes válogatást végzik, és javaslatot tesznek az anyag elosztására, és elvégzik a feldolgozást és a sokszorosítást. Az iparági vagy központi dokumentációs vezető szervek szűrők a beérkező anyagot. Ez semmi esetre sem lehet formális, hanem igen felelősségteljes feladat, és legmegfelelőbbben lépcsőzetes formában oldható meg. A központi vezető szervek tájékoztatási részlegei vég-

zik az anyag megfelelő továbbítását és esetleges későbbi irodalomkutatás céljait szolgáló tárolását.

Feltétlenül fontos az információk anyag egységes osztályozása. Meg kell vizsgálni, hogy durva ETO szerinti osztályozás elegendő-e. Tárolásra legmegfelelőbb az A/5 karton forma. A sokszorosítás kérdését bonyolulttá teszi a szűrés munkája, mivel ez a legelső lépcsőfokot jelentő dokumentációs állomásokról érkező másolatok számát a szükségesnél többnek, vagy kevesebbnek ítélheti.

A fent vázolt központi tájékoztatás az NDK-ban még csak teljesen kezdeti állapotban van, tapasztalatok még nem állnak rendelkezésre. Kialakítása 1963-ra lett tervbe véve, és csak 1964-re válik minden szakterületen általánossá.

Dzs.

002.513.5

Információ visszakeresése rendszerek felépítésének néhány problémája. - Nekotorije problemu posztroenija informacionno-poiskovuh szisztem - CSERNÜJ, A.I. - Naucsno-Tehnicseszkaja Informacija, 1.sz. 1963. 24-30.p.

Az információk jelenlegi tárolási módjainak összehasonlítása alapján arra a következtetésre juthatunk, hogy a mikrokopiák formájában a legcélszerűbb a tájékoztatási anyagok tárolása. Ezt a következtetést az is alátámasztja, hogy jelenleg legcélszerűbb a tájékoztatási rendszerek olyan kidolgozása, melyben az információ-visszakereső rendszert az információ logikai rendszerrel kombinálják. Az ilyen kombinált tájékoztatási rendszerekben a dokumentumokat mikromásolatok formájában kell tárolni. Amennyiben a tájékoztatási anyag logikai átdolgozásának szükségessége merül fel, az információ-visszakereső rendszer elvégzi a válogatást. A kiválasztott dokumentumokat kódolják, és az információ-logikai rendszerbe viszik be. Az információ-visszakereső rendszer elsőbbséget érdemlő szerkezeti sémája a két memoria-berendezéssel - aktív és passzív - memóriával működő visszakereső rendszer. Ez a rendszer már kidolgozott, és a gyakorlatban működő technikai eszközökkel megoldható. A modern visszakereső rendszerek kidolgozásánál alaposan tanulmányozni kell a tudományos és műszaki könyvtárak tájékoztatási munkájának tapasztalatait.

B.M.

002.513.5

Maxterm-Miniterm: egy alfanumerikus jelölésmód a témát kifejezésre juttató dokumentumtárolás számára. - Maxterm-Miniterm: An alpha numeric notation for significant document storage/ - FEICHTINGER, George H. - American Documentation, 14.k. 1.sz. 1963.jan. 35-38.p.

Az invertált azaz szempont szerinti indexelés egy új módszere. Alapját az a felismerés képezi, hogy egy betűcsoport a nagy- és kisbetűk igénybevételével többféleképpen írható fel /pl. ION, ION, IoN stb./. Ezek a féleségek rangsorolhatók aszerint, hogy hány nagy-, illetve kisbetű található bennük, és milyen azok egymásutánja.

Figyelőszolgálat

Ennél az eljárásnál a descriptorok szótárában azok mellett fel kell tüntetni 3-4-5 betűből álló rövidített formájukat is. Az indexelés során minden dokumentum a szokásos módon megkapja azonossági számát, és kijelölik descriptorait. Majd a descriptorokat jelentőségük szerint sorbarendezik. A legfontosabb descriptor a maxterm, a többiek a minitermek. Ezután a descriptorok szótárából kikeresik a maxterm rövidített formáját, és azt a súlyossági sorrendben következő descriptorok mellé írják a rangsort kifejezésre juttató írásmóddal. A nyilvántartási lapokra a dokumentum azonossági száma kerül a maxterm olyan formájú írásával, amely a vonatkozó descriptoroknak ama adott esetben megfelel. Legyen pl. a dokumentum azonossági száma

12345	descriptorai	maxterme	minitermei	index-jelzetei
	kód	KOD		12345 KOD
	index		KoD	12345 KoD
	referatum		KoD	12345 KoD

A szempontok szerinti nyilvántartó lapokra a következő bejelölések kerülnek:

Kód	megnevezésű lapra	12345 KOD
Index	" "	12345 KoD
Referatum	" "	12345 KoD

A dokumentumokat a maxtermek alfabetikus rendjében s azokon belül az azonossági számok egymásutánjában tárolják. Az információ-visszakeresés a szokásos módon történik, azaz a megválaszolandó kérdés descriptorainak lapjain levő azonossági számok egyeztetésével. A számok melletti maxterm, miniterm betűjelek az információszolgáltatás további finomítását adják. Ezekből azonnal megállapítható, mely a dokumentumokban található első-, második-, harmadrangu információanyag. O.G.

002.513.5:681.142-523.8

Elektronikus számítógépek alkalmazása információvisszanyerési célokra a Tengerészeti Hádianyag Vizsgáló Allomáson. - /The use of electronic computers for information retrieval at the Naval Ordnance Test Station/ - KRUSE, C.J. - Special Libraries, 54.k. 2.sz. 1963. febr. 90-93.p.

Mintegy 60 000 darabból álló és havonta 400-500-al növekvő reportgyűjtemény feltárására 1951-ben a tárgyszórendszert, 1953-ban a coordinate indexing-et vezették be. A következő évben elektronikus számítógép /IBM 701/ használatára tértek át. Minden descriptorot számkóddal jelöltek és egy gépi lyukkártyasorozatot kapott, amelyen a descriptorral jellemzett reportok azonossági számai voltak. A kártyasorozatok adattartalmát szalagra tették át, s ez juttatta a gépbe. A szelektálás eredményeként a gép azoknak a reportoknak azonossági számait adta, melyeknek descriptorai között szerepelnek a megválaszolandó kérdés összes descriptorai. 1959-ben egy IBM 709-es számítógépet vettek alkalmazásba. Ennek nagyobb kapacitása lehetővé tette, hogy egy másik input-szalaggal a dokumentumoknak formális adatai /cim, közreadó intézmény, szerző, lapszám, év stb./ is kimunkálhatók legyenek.

A szelektálás eredményeként most már egy teljesértékű bibliográfiai jegyzék készül. Következő lépés a rendszernek oly továbbfejlesztése, hogy a gépi tájékoztatás a vonatkozó reportoknak referátumait is nyújtsa. A jelenleg használatos IBM 7090-es gép ezt lehetővé teszi. További terv, hogy a referátumokhoz annotációkat fűznek, ami majd a gép nyújtotta tájékoztatást még tartalmasabbá teszi. O.G.

002.6.008.041/.042

Kapcsolatok a tájékoztatás központi és részleg-egységei között.
I. rész. Elméleti megfontolások. - /The relations between a central information unit and sectional units. Part. I. Theoretical considerations/ - STOCKS, J.R. - Aslib Proceedings, 14. k. 12. sz. 1962. dec. 454-463. p.

Valamely szervezeten belül az alábbi három elvi ok indokolhatja kisebb tájékoztatási részlegek létesítését: a szervezet földrajzi szeparáltsága; a tárgyköri szakosítás szükségessége; a rugalmasság előnyei.

Szervezetileg a tájékoztatás szétpontosított részlegei tartozhatnak a tájékoztatás központi szervéhez vagy a vállalat, cég stb. egyes részeihez közvetlenül.

A feladatok megoszlása a tájékoztatás központi és részleg-egységei között:

központi egység	részleg egységek
Dokumentumok beszerzése	Speciális indexelések
A nem kizárólag egy részleget érdeklő dokumentumok raktározása és kölcsönzése	A csak egy részleget érdeklő dokumentumok raktározása
Az egész szervezetet érintő információk aktív terjesztése	A "gyors reference" anyagok raktározása
Gépi visszakeresés	Az információk aktív terjesztése a vonatkozó speciális szakterületen
Képzés és tanácsadás	A szakterületen alkalmazható speciális tájékoztatási technika vizsgálata
A tájékoztatási technika tanulmányozása	
A tájékoztatási hálózat koordinálása	

A tájékoztatás egy szervezeten belüli centralizáltságának vagy decentralizálásának komplex kérdése csak gondos vizsgálat alapján dönthető el. Ez általában nem a két lehetőség egyikének tiszta alkalmazásához, hanem a megoldások kombinációjához vezet. B.S.

002.6.008.041/.042

Kapcsolatok a tájékoztatás központi és részleg-egységei között.
 II.rész. Nagy szervezetek néhány példája a levonható következtetések-
 kel.- /The relations between a central information unit and section-
 al units. Part II. Some examples taken from large organisations and
 conclusions drawn from them/ - HOLLOWAY, A.H. - Aslib Proceedings,
 14.k. 12.sz. 1962.dec. 464-472.p.

A centralizáció különböző fokokon valósulhat meg. Példa erre az
 ASTIA /az USA Fegyveres Erőinek Műszaki Tájékoztató Szolgálat/, a
 Chemical Abstracts referáló tevékenysége, az angol Admirális tájé-
 koztatási központja, a NASA /az USA Országos Űrhajózási Hivatala/ és
 az EURATOM. /Az utóbbi 425 millió dolláros kutatási költségvetésének
 2,2 százalékát fordítja 1963-ban Tájékoztatási és Dokumentációs Köz-
 pontja fejlesztésére/.

A tájékoztatás centralizációjának és decentralizációjának elő-
 nyei és hátrányai a következőkben foglalhatók össze:

E l ő n y ö k :	centralizáció.	decentralizáció
	Gazdaságosság	Gyors munka
	Hatékonyabb munkaerő felhasználás	Versenyszellem
	Hatékonyabb együtt- működés	A szolgáltatások hozzáido- mitása a helyi igényekhez
	A drága berendezések jobb amortizációja	A témakörök figyelemmel kísérése
	Átfogó jellegű gyűjte- mény kiépítése	Az egyedi használók érde- klődésének figyelemmel ki- sérése
H á t r á n y o k :		
	Költséges adminisztráció	Az állomány megkettőzése
	Viszonylagos lassu tevé- kenység	A gyengén képzett munka- erők alkalmazásának veszé- lye
	Távolság az egyedi fel- használótól	Az azonosság hiánya
	A központi egyeduralom ellenzése	Lokálpatriotizmusra való hajlam
		B.S.

002.6/4/:8.03

Az Európai Fordítási Központ eredményei.- /Developments in the
 European Translation Centre/ - WILSON, C.D. - HAMEL, G.A. - Revue In-
 ternationale de la Documentation, 30.k. 2.sz. 1963.máj. 51-54.p.

Az 1960-ban megalakított Európai Fordítási Központ /ETC/ 1962-
 ben kezdte meg tájékoztató tevékenységét. Gyűjteményének legnagyobb

részét az USA-ból kapta /20 000 fordítást/, míg egyharmadát /10 000 fordítás/ különböző európai szervektől. Elsősorban a szláv nyelvekből készült fordításokat gyűjti, de ezenkívül más nehéz nyelvekből /japán, finn, magyar/ nyugati nyelvekre fordított dokumentumokat is. Várható, hogy állományában a japán és kínai fordítások számának aránya a jövőben erősen emelkedni fog. Feltárja és nyilvántartja a teljes fordításban megjelent szovjet folyóiratok anyagát és egyéb források felhasználásával a központban nem található fordításokat is.

Az ETC szoros kapcsolatban áll a washingtoni Office of Technical Services /OTS/ intézménnyel is, és egyik fő feladatának tekinti, hogy az ott megjelenő "Technical Translations" című lap anyagát kiegészítse a saját gyűjteményében található fordítások információival.

A gyűjteményében található fordításokra nézve telexen és más úton ingyenes tájékoztatást nyújt, és kérésre 24 órán belül mikrofilm vagy xerox másolatot küld az igényelt dokumentumról vagy kivonatról.

Az ETC feladata további kapcsolatok kiépítése a hasonló országos központokkal, és tervei között szerepel tevékenységének kiterjesztése a kutatási jelentésekre is.

B.S.

002.66

Tudományos-műszaki tájékoztatás és propaganda a "GIPRONISZELEKT-ROSAHT" kutató- és fejlesztő intézetben. - /Naučno tehnicsezskaja informacija i propaganda v naučno-issledovatel'szkom i proektno-konstruktorszkom insztitute "GIPRONISZELEKTROSAHT"/ - MALJARENKO, D.P. - SZVETLOVSZKAJA, V.I. - Naučno-Tehnicsezskaja Informacija, 1.sz.1963. 11-13.p.

Az intézet tudományos és műszaki tájékoztatási osztálya négy csoportból áll:

tudományos-műszaki tájékoztatási és propaganda csoport,
szerkesztő-kiadói csoport,
fordító csoport és
művész-grafikai csoport.

Az első csoport munkatársait az intézet főbb részlegeinek dolgozói közül válogatják ki. Az osztály munkájának tervezése az intézet évi, perspektivikus tématerveinek alapján történik az egyes részlegek és laboratóriumok igényeinek figyelembevételével.

Az osztály szervezi a műszaki-tudományos és termelési tapasztalatcserét, irányítja az egyes osztályok és laboratóriumok műszaki információinak tevékenységét, valamint elvégzi a szükséges fordításokat.

Szükségesnek látszik, hogy az osztály keretében egy elemző és szemle csoportot állítsanak fel.

A cikk mellékleteként azokat az űrlapokat és nyomtatványokat találhatjuk meg, melyeket a tájékoztatási munka tervezéséhez és elszámolásához használnak.

B.M.

002.66

Hogyan gyűjtik, tárolják és használják fel a műszaki dokumentációt a kis- és középvállalatok? - /Comment les P.M.E. recueillent, conservent et utilisent leur documentation?/ - Travail et Méthode, 168.sz. 1962.jun. 53-55.p.

Az O.E.C.E. /Európai Gazdasági Együttműködés Szervezete/ vizsgálatot folytatott a tagországok vállalatainál annak megállapítására, hogyan szerzik be és használják fel a műszaki tájékoztatásokat. A küldöttség két hét alatt öt országban 19 vállalat tájékoztatási osztályát látogatta meg.

Egyöntetűen arra a megállapításra jutottak, hogy lehetetlen e téren a kis- és középvállalatok számára egységes irányvonalat ajánlani és elfogadtatni.

Megállapították, hogy igen fontos a műszaki tájékoztatás fontosságának és egyre növekvő jelentőségének hangsúlyozása. Lényeges szempont a tájékoztatási osztály, részlegvezetőjének magas színvonalú képzettsége is. A tájékoztatási munka sikere legnagyobb mértékben a tájékoztatási szakember aktivitásán és ügyességén múlik.

Az O.E.C.E. gondoskodhatna arról, hogy a mérnökök és technikusok, gazdasági vezetők tanulmányaik elején ismerkedjenek meg a tájékoztatás fontosságával. Segíteni kell a kisebb vállalatokat olyan országos jegyzékek készítésével, amelyekben megtalálható, hogy hova fordulhatnak tájékoztatásért saját országukban. B.M.

01:021.6

A műszaki szakirodalom bibliográfiai koordinálása.- /Koordinace bibliografie technické literatury/ - SOSKOVA, E. - Technická knihovna, 1.sz. 1963.jan. 11-13.p.

A koordinációs tevékenység a bibliográfiai munkák 1964-1970 évi távlati terveinek legfőbb kérdése. Prágában ezt a kérdést a könyvkiadóvállalatok közösen megvitatták, és az állami tudományos és műszaki-fejlesztési terv alapján a távlati tervet kidolgozták. A terv tematikájával egyidejűleg eldöntötték, hogy milyen bibliográfiai ténykedéseket vesznek fel a tervbe. "A műszaki szakirodalom bibliográfiájának típusai" címmel irányelveket állítottak össze, amely 13 féle műszaki szakirodalmi bibliográfiát különböztet meg a bibliográfia célja, terjedelme, olvasói irányvonala, a felhasznált bibliográfia irányvonala stb. alapján. Gyűjteményes, válogatott röpiratos formában jelennek majd meg a kerettervbe illeszkedő témák, azonkívül ajánló bibliográfiákat jelentetnek meg az új technikáról, technológiáról, új munkamódszerekről, a tömeges foglalkozási ágakról, a tudomány és technika haladásáról és új felfedezéseiről, általános érdeklődésre számot tartó műszaki témákról, szakszótárakról, szakmai enciklopédiákról, táblázatokról, kézikönyvekről és a tájékoztató jellegű folyóiratokról. A.Gy.

023.007.2

Megjegyzések a könyvtáros szakmáról és a könyvtáros személyiségéről. - /Uwagi o zawodzie bibliotekarskim i osobowości bibliotekarza/-
- KORPALA, J. - Przegląd Biblioteczny, 30.k. 4.sz. 1962.dec. 300-306.p.

Ismerteti az önálló és mai értelemben vett könyvtárosi szakma kialakulásának folyamatát Lengyelországban.

A könyvtár-hálózat hatalmas arányú bővítése szükségessé tette a könyvtáros képzés új alapokra helyezését, s ezzel egyidejűleg felmerült a könyvtáros szakma megfelelő társadalmi kategorizálása és elismertetése.

A szerző a könyvtáros foglalkozás lényegének meghatározását fejtegeti - néhány más szakmával összehasonlítva - és következtetésként a "társadalmi szolgálat" megjelölést találja a legmegfelelőbbnek a könyvtárosok munkakörének általános kifejezésére.

Foglalkozik a könyvtáros pálya főbb jellemvonásaival, a könyvtárosok típusaival és a könyvtárosok képzésének problematikájával. Rávilágít arra, hogy a jó könyvtárosnak milyen egyéni és személyi feltételekkel kell rendelkeznie.

A cikk összefüggéseiben kritikát tartalmaz hasonló tárgyú tanulmányokról. B.J.

025.353:681.177

Géppel előállított kötet-katalógus: miért, miként és hogyan tovább? - /A machine-produced book catalog: why, how and what next?/
WILKINSON, W.A. - Special Libraries, 54.k. 3.sz. 1963.márc. 137-143.p.

Vegyipari vállalat központi és fiókkönyvtári állományának feldolgozásához gépi lyukkártyarendszert használ. Minden könyvről egy kártyasorozat készül. A kártyákon a következő adatok szerepelnek: a szerző neve, a cím és impresszum, illetve annak megfelelő része, az ETO-jelzet és a tárgyszó számkódja. Mivel három katalógust készítenek - szerzőit, cím-szerintit és tárgyszavasat - az alap-kártyasorozatról még két másolatot állítanak elő, amelyeket a megfelelő pótdatokkal látnak el. A tárgyszókatalógusba külön kártyák segítségével szakcsoport címeket is iktatnak. A kártyákból részint az IBM Document Writer berendezéssel, részint az IBM 1403 gyorsnyomtató géppel állítják elő a kötet-katalógusok oldalait. Az e célból szükséges kártyarendezéseket részint IBM lyukkártyagépekkel, részint manuálisan végzik. Melléktermékként még a következőket állítják elő gépi úton: gyarapodási jegyzékeket, speciális bibliográfiákat, könyvkölcsönző kártyákat, könyvcímeket, kölcsönzési lejáratí jegyzékeket és reklamációkat. Tervbevétték a lyukkártyagépeknek a könyvtári munka más területein való alkalmazását is. O.G.

025.8:061.5/085/

Prospektusok gyűjtése és feltárása. - /Die Sammlung und Auswertung von Prospekten/ - BARTUSCH, K. - Dokumentation, 10.k. 2.sz. 1963.márc. 37-42.p.

A technika effektív állása nemcsak a ténylegesen legyártott és kiállításokon, vásárokon bemutatott gépeken, készülékeken, hanem a katalógusokon, prospektusokon keresztül is lemérhető. A prospektusok értéke képszerű ábrázolásmódjukban rejlik. Felhasználásuk tájékoztatói célokra azonban még mindig sok nehézséggel jár, elsősorban azért, mert készítésüknél főleg a kereskedelmi szempontok érvényesülnek. Könyvtári rendezésüknél problémát jelent a prospektusok változatos nagysága és formája. Leggyakrabban mégis az A/4 és A/5 méret használatos, ezért raktározásánál az A/4 formát kell alapul venni.

A kisebb intézményeknél megfelel az anyagnak tárgyszó szerinti rendezése, ahol egy-egy csoportban kb. 20 prospektus helyezhető el.

Nagyobb dokumentációs részlegeknél előnyösebb az ETO használata, főleg akkor, ha a prospektusokat, vagyis azok leglényegesebb adatait is feltárják, és a róluk készült kartonokat a megfelelő szakkatalógusba sorolják be. Tárolásra különböző rendszerű iratrendezők szolgálhatnak.

Az egyik célszerű kezelési mód a következő: A dokumentálásra érdemes prospektusokat bevezetik az érkezési könyvbe. Ezután készül a prospektusok referálása és szakozása. A referátumokat és magukat a prospektusokat is ETO szerint rakják le.

Egyik lényeges feladat a selejtezés, amelynél tekintetbe kell venni a fenntartó intézmény szempontjait és a vonatkozó iparágak fejlődésének ütemét.

Ebbe a gyűjteménybe sorolhatók még a használati utasítások, hirdetések, újságkivágatok, ajánlatok stb. A nagy terjedelmű, vegyes tartalmú katalógusok okozta nehézségek utalók segítségével küzdhetők le.

A prospektusokkal egyenértékű lehet még egy anyag- és áruminta gyűjtemény, amelynek az anyag minősége szerint különböző tárolási lehetőségei vannak.

026:021.6

A Központi Könyvtári Tanács IV. plenáris ülésének határozatáról. - /O prubehu a závěrech IV. plenárního zasedání Ústřední knihovnické rady/ - LIPOVSKY, J. - Knihovnik, 1.sz. 1963.jan. 9-12.p.

Az 1970-ig előirányzott óriási fejlődés nagy feladatokat ró a könyvtárakra is. Szükséges, hogy működésük elősegítse a tudomány és technika fejlődését és a népgazdasági tervekben kitűzött feladatok teljesítését. A szakkönyvtárak legfőbb mulasztása az, hogy nem kapcsolódtak szorosan a műszaki és tudományos munkahelyek feladattervezéséhez. Meg kell javítani a szakkönyvtárak felépítését, irányítását és koordinálását, ki kell dolgozni az alaphálózat fejlesztési tervét. Mind a tanulmányi, mind a tudományos oktatókkal kapcsolatban fontos feladatai vannak a főiskolai könyvtáraknak. A Csehszlovák Áll-

lami Könyvtár a szakkönyvtárak tudományos-módszertani és bibliográfiai tevékenységét koordinálja. Különös gondot kell fordítani arra, hogy a könyvtárlomány kiegészítése során a specializálás szempontjait betartsák. Devizáért könyvet eleedsorban azok a könyvtárak vásároljanak, amelyek a legszélesebb olvasóközönséggel rendelkeznek. A bibliográfiai munkák terén meg kell vonni a határokat az egyes könyvtárak között.

A.Gy.

026:63:021.6

A mezőgazdasági könyvtárak együttműködésének aktuális problémái.
/Aktualne potrzeby wspólracy bibliotek rolniczych/ - WIGLUSZOWA, M.-
Przegląd Biblioteczny, 1.sz. 1963. I-III. 33-42.p.

A Lengyel Népköztársaságban gyors ütemben növekedett a mezőgazdasági könyvtárak száma. Míg 1939-ben 23, addig 1961-ben már 54 mezőgazdasági szakkönyvtár működött. E könyvtárak szervezete, bár hovatartozás /felügyelet/ szempontjából eltérő, de feladatukat tekintve azonos.

Az egyes mezőgazdasági könyvtárak effektívebb tevékenységének összehangolása új módszereket követel. Ez a probléma foglalkoztatja a külföldi szakkönyvtárakat is.

Az elmúlt években néhány országos konferencia érintette a specializáció és együttműködés kérdését. A mezőgazdasági főiskolák könyvtárai igazgatóinak 1960. évi értekezlete, majd a mezőgazdasági tudományos intézetek konferenciája /1962/ nagy figyelmet szentelt a problémának. Legfontosabb feladat jelenleg a könyvtárak állományáról szóló információk megjavítása. Ennek érdekében a mezőgazdasági könyvtárak közös időszaki katalógus szerkesztését tervezik. Felmerült, hogy a szakkönyvtárak részére - az eddigi tapasztalatok alapján - új egyetemes instrukciókat dolgoznak ki. A szerző szerint helyesebb lenne, ha a főkönyvtárak kollektíve állítanák össze a saját fiókkönyvtáraik működési irányelveit.

B.J.

048.8/05/:002.63

Szakaszosság a tudományos tájékoztatás folyamatában és a VINITI tevékenysége. - /Ciklicznoszť potoka naucsnoj informacii i dejatel'noszt' VINITI/ - MEDVEDKOV, Ju.V. - Naucsno-Tehnicoszka Informacija, 1.sz. 1963. 7-10.p.

A szakaszosság a tudományos tájékoztatás folyamatának egyik objektív tulajdonsága. A kiadványok számának évközi ingadozásában nyilvánul meg, és függ a primer irodalom kiadásának ritmusától és összetételétől /periodikák, sorozatok, monográfiák/. A VINITI 1959-1961 években végzett irodalom-feldolgozási adatainak alapján statisztikát készítettek a szakaszosság mérésére az átlagos negyedévi eltérés és a havi beérkezés variációs koeficiense mérése alapján.

A szakaszosság tanulmányozására az a módszer javasolható, amely kizárja az irodalom eltérő beérkezési időinek befolyását. A földrajz-tudományi forrás kutatásokban alkalmazzák.

Figyelőszolgálat

A szakaszosság mérése matematikai formulákkal végezhető el, és igen érdekes következtetésekre vezethet a referáló lapok szerkezetének és havi terjedelmének kiszámításával kapcsolatban. B.M.

048.8/05/:655

A tájékoztatási kiadványok nyomdai előállításának korszerű technikai eszközei. - /Szovremennaja tehnika nabora teksta informacionnüh izdaniij/ - KAL'MANSZON, V.A. - Naucsno-Tehnicoseszkaja Informacija, 2.sz. 1963. 50-57.p.

A tájékoztatási kiadványok nyomdai előállításának legolcsóbb és legpraktikusabb módszere világszerte elsőrendű fontosságú kérdés.

A Szovjetunió tudományos és tájékoztatási intézeteiben nyert tapasztalatok alapján megállapítható, hogy a kispéldányszámu kiadványok előállítása "ofszet" eljárással a legcélszerűbb.

A nagyobb példányszámu kiadványok nyomdai előállítása a különféle foto-eljárással megy végbe. A tájékoztatási kiadványok előállítására - többek között - a "Foton" "Linofilm" másoló berendezéseket és a "Vari-Typer" és az "Ideal" elektromos szedőgépeket, valamint a "Flexoriter" és a "Justoriter" automatikus szedőgépeket használják.

A fejlődés az automatikus szedőgépek térhódítása felé halad. Az elektronikus számítógépek alkalmazásával már a közeljövőben megoldható a gépelési munkák kikapcsolása a kiadványok nyomdatechnikai előállításából. B.M.

048.8.003.12:659.23/.24

A műszaki-gazdasági tájékoztató szolgálat költségei. - /Náklady na sluzbu technickoekonomických informací/ - NEMEC, V. - Technická knihovna, 2.sz. 1963.febr. 54-59.p.

Évek óta megoldatlan kérdés a műszaki-gazdasági tájékoztatási központok költségnormái. Főként a ráfordított munka költségei tartanak érdeklődésre számot. Annak ellenére, hogy értéküket sok helyi sajátosság befolyásolja, mégis hazai és külföldi adatok alapján összehasonlíthatók a műszaki-gazdasági tájékoztató munkára fordított időértékek. Minden új tájékoztatási központ beindulásához 2-3 hónap szükséges, jó működéséig pedig egy év is eltelik. Egy folyóirat átnézése dokumentálás szempontjából - 3-4 cikket véve alapul - 10-12 percet igényel. A referátum kidolgozásához 20-40 perc szükséges. Ez azonban nagymértékben függvénye a dolgozó nyelvi- és stilizálási készségeinek. Szükséges, hogy a lapokat a vezető szakember is átnézze. Egy referátum elkészítési költsége, 20 % pihenési időt is hozzáadva, 5,50 - 6,20 Kcs. Átlagos referálási teljesítmények: 41 perc/db, 11 db/nap, 250 db/hó. Gépelési teljesítmények: 240 db/hét. A rezsiköltség megoszlása a következő: könyvek, folyóiratok és munkabérek 86 %, papír fotokópiák, világítás, telefon stb. 14 %. Évi 5880 referátum elkészítéséhez két dokumentáló és 1/2 gépiró alkalmazása szükséges. A lapszemle számos folyóiratot teljesen helyettesít. A.Gy.

061.2/100/:002:061.2/494/

Svájc munkája a FID-ben. - /Die Mitarbeit der Schweiz in der FID/-
MATHYS, E. - Revue Internationale de la Documentation, 30.k. 2.sz.
1963.máj. 55-56.p.

Az elmúlt évtizedekben több fontos dokumentációs konferenciát rendeztek Svájcban, köztük három FID konferenciát is: 1930-ban, 1939-ben és 1947-ben. Ezeken értékes előadások hangzottak el, és fontos határozatok születtek. A svájci dokumentációs szakemberek kezdettől fogva hasznos munkát végeztek a FID-ben, a második világháború alatt - semlegességük révén - hozzájárultak a Szövetség munkája folyamatosságának biztosításához, és azóta is mindenben támogatják a dokumentáció ügyét. Munkájuk egyik eredménye az ETO általános elterjesztése a svájci könyvtárakban és dokumentációs intézményekben. B.S.

329:331/437/:659.24

A Csehszlovák Kommunista Párt XII. Kongresszusa és a műszaki könyvtárak. - /XII sjezd KSČ a technické knihovny/ - DERFL, A. - Technická knihovna, 2.sz. 1963.febr. 33-41.p.

A párt KB-a a népgazdaság tervezésén és irányításán kívül a tudomány és technika eredményeinek gyakorlati hasznosítását is célul tűzte ki. A termelőerők további fejlesztésének alapja a műszaki-tudományos előrehaladás. Ez a célkitűzés igényes feladatok elé állítja a könyvtárakat és a műszaki-gazdasági tájékoztatás egyéb alakulatait. A tájékoztató-szolgáltatnak a dolgozók részvétele alapján hozzá kell járulnia: a/ a tudományos-műszaki és gazdasági fejlődés helyes részarányainak meghatározásához, b/ a hazai és külföldi tudományos és műszaki ismeretek maximális érvényre juttatásához, c/ a betervezett műszaki-fejlesztési feladattervek eredményeinek idejekorán történő hasznosításához, d/ a hazai és külföldi haladó ismeretek terjesztéséhez, e/ a nemzetközi és a szocialista együttműködés elmélyítéséhez szükséges, hogy a könyvtárak egységes rendszerén belül minőségi változás következzen be, de fejleszteni kell a műszaki-tudományos és gazdasági tájékoztatás rendszerét is. Az eddigi eredményekből megállapítható, hogy a legjobb eredményeket az olyan termékekre vonatkozó tájékoztató szolgáltatásban érték el, amely termékek a nemzetközi piac kritikájának vannak kitéve. Biztosítani kell a tudomány és a gyakorlat közötti szorosabb kapcsolatot. A.Gy.

374.6:659.24/.25.007.2

A tudományos-tájékoztató intézmények dolgozói tudományos képzettségének emeléséről. - /O povüseni naucnoij kvalifikacii rabotnikov naucno-informacionnüh ucsrezszenij/ - POLUSKIN, V.A. - Naucno-Tehnicoszka Informacija, 1.sz. 1963. 14-17.p.

A szovjet tudományos-tájékoztató intézetek tudományos munkatársai két kategóriába sorolhatók: tájékoztató- és kutató-szakemberek. Ez utóbbiak teremtették meg és fejlesztik tovább azt az új tudomány-

ágot, melyet tudományos tájékoztatás-elméletnek neveznek.

A kiváló képzettséggel rendelkező szakembereknél is fennáll a dequalifikáció veszélye. Szakmai képzettségük emelése - az új információs eszközök és módszerek elsajátítása terén - akár össz-szövet-ségi /köztársasági/, akár intézeti szinten szervezett továbbképző tanfolyamok, ill. szemináriumok útján oldható meg. A VINITI-ben most szervezett tanfolyamok is ezt a célt szolgálják.

A tudományos tájékoztatás feladataival és módszereivel való megismerkedés ma még csak a tájékoztató intézetekben folyik, ezek elsajátítását azonban - a szakemberek képzése közben - már a fő- és szak-középiskolákban el kell kezdeni.

A VINITI-nél 1959-ben aspirantúra alakult a tudományos tájékoztatás-elmélet szakemberei részére. A megoldásra váró problémaköröket A.I. MIHAJLOV professzor irányításával dolgozták ki, melyet a közeljövőben terjesztének a Szovjetunió Tudományos Akadémiája elé. Az aspiránsok két nagy kérdéscsoport - elméleti és gyakorlati - problémáinak megoldási lehetőségeit kutatják. B.M.

406:622

PÉCZELY Antal: Jót vagy semmit? Bányászati nyelvművelés.- Bányászati Lapok, 1963. 7.sz. 498-499.p.

408.01

Az idegen nyelvek akadályai.- /The foreign language barrier/ - HOLMSTROM, J.E. - Aslib Proceedings, 14.k. 12.sz. 1962.dec. 413-425.p.

A jelenlegi 2796 élő nyelv közül az UNESCO szerint 75-nek vannak tudományos és műszaki szótárai. Ez a szám tovább csökkenthető; általában 30-50 nyelv az, amelyen jelentős művek jelennek meg az alkalmazott tudományok területén.

A megjelenő tudományos kiadványok szempontjából legjelentősebb nyelvek /fontossági sorrendben/ az angol, az orosz, a német és a francia. Ezután /betűrendben/ a holland, a japán, a lengyel, az olasz és a spanyol következnek. Ezekhez csatlakozik tizediknek a kínai, amely 20 év múlva jelentőségben meghaladhatja a legfontosabbakat is.

A tudományos érintkezés nyelvi problémáinak megoldására az alábbi lehetőségek jöhetnek számításba:

1. Megállapodás néhány vagy kifejezetten egy nyelv /esetleg műnyelv/ általános használatában;
2. A nyelvtudás általános fejlesztése;
3. A fordítási munka fokozása /gépi úton is/, a fordítások nyilvántartásának fejlesztése.

A nyelvi akadályok leküzdésének egyik legalapvetőbb feltétele az, hogy a szakterminológiai területén nemzetközi megállapodások útján egyöntetőség alakuljon ki. B.S.

409.2:62

A műszaki beszéd alaptörvényei. -
 RETTER Gy. - Felsőoktatási Szemle, 3.sz. 1963. III. 154-160.p.

A műszaki beszéd is művészet; formai, pszichológiai, pedagógiai oldalaira érvényesek az előadásművészet törvényei. E törvények ismerete segít a sokszor nehéz szakmai mondanivaló megértetésében.

A műszaki beszédnek több fajtája van:

- az álló beszéd /előadás, tanulókör/
- az írott beszéd /könyv, jegyzet/
- az ülő beszéd /konzultáció, rajzterem/
- a bemutató beszéd /műhelygyakorlat, demonstráció/

Az álló beszédnél az előadó és a hallgatóság között térbeli kapcsolat van, de az időbeli viszony egyoldalú, hiszen az előadó szabja meg az időbeosztást. Az írott beszédnél az időbeli viszony kötetlen, - a szerző azt nem korlátozhatja - de térbelileg teljes az elválasztottság. A térbeli elválasztottság és az időbeli egyoldalúság akkor oldódik fel, ha mind az álló, mind az írott beszéd aktivizálja a hallgatóságot. Ezt a műszaki beszéd törvényeinek felhasználásával érhetjük el.

A műszaki előadásnál az előadó szabja meg a stílust, a tárgy az előadás jellegét, a hallgatóság az előadás módját. Az előadás célja elsősorban azt elmondani, amit könyvben, jegyzetben nem lehet leírni. A jó könyv aligha jó előadás. Az előadás feladata az anyag fel-lazítása, bonyolult szerkezetek elmondása.

Az írott beszéd legfontosabb szabálya: "könyvet csak akkor írj, ha fejből írod. Gondolj meg minden szót. Ugyanakkor: ne gondolkodj írás közben, mert halott lesz a mondanivalód és poros. Ez a két szabály így együtt igaz." "Lehetőség minél kevesebbet kelljen visszala-pozni." Sz.T.

651.45

Az írásbeli munkák csökkentése. - /Zur Reduzierung von Schreib-arbeiten/ - ROHRMANN, J. - Die Wirtschaft Ausgabe A 18.k. 21.sz. 1963.máj.27. 17.p.

A racionalizáláson és a korszerű technika alkalmazásán kívül az első lépés a köriratok, irányelvek és jelentések számának és terjedelmének alapos felülvizsgálata, melynek legalább 5-10 %-os csökken-tés lehet az eredménye. Pontos az iratok stílusának egyértelműsége és egyszerűsége is. Nem igényel külön átszervezést és igen célrave-zető a távirati stílus bevezetése. Alkalmazása esetén elmaradnak a megszólítás, bevezetés, nyelvi fordulatok, összekötő mondatok, a be-fejezés és üdvözlés formulái is. A távirati stílusra az iratra nyo-mott bélyegzővel figyelmeztetjük a címzettet. Ezzel a módszerrel egy jól bevált kísérlet szerint 30 %-kal sikerült az iratok számát csök-kenteni. Jó eredménnyel járt még a levélmásolatok segítségével lebo-nyolítható villámválasz-eljárás, valamint a sémalevelek használata is. Naponta visszatérő rövid szövegek esetében bélyegzők használha-tók.

Dzs.

Az iparvállalatok irányításához szükséges információk feldolgozásának komplex gépesítése. - /Kompleksznaja mehanizacija obrabotki informacii dlja upravlenija promislennumi predprijatijami/ - USZISZ-KIN, F.L. - Mehanizacija i avtomatizacija Proizvodstva, 17.k. 2.sz. 1963.febr. 45-59.p.

A gépesített információ feldolgozás műszaki műveletei a következőképpen csoportosíthatók:

1. Kódolás, adatok bevezetése és nyérése: a/ az eredeti információk rögzítése kódolással; b/ az adatok gépre tévése; c/ előállításuk betűrendes-szamos nyomtatott alakban; d/ megjelentetése kódoltan az információvivő gépen.
2. Aritmetikai műveletek /algebrai összegezés; szorzás; osztás/.
3. Logikai műveletek: a/ a jelek növekvő számsorrendben való rendezése /osztályozás/ és csoportosítása; b-c/ csoport kiemelése a halmazból az "egyenlő", a "kisebb", "nagyobb", "től-ig" jelek alapján; d/ csoportok együttes megválasztása és válogatása a páros, azonos jel értékű halmazokból.
4. Kombinációs műveletek, azaz a logikai és aritmetikai műveletek cseréje, egyikről a másikra, bizonyos ismertett határ feltételek alapján.

A műveletek jellegzetessége az információk gyakori megfordítása, azaz egy ciklus keretében a korábban vizsgált vagy értékelt információ ismételt értékelése.

Az információ feldolgozás célszerű berendezései a lyukkártya-gépek. A számoló-lyukkártya-gépek lényegében funkcionális automaták. Az osztályozó /SZ/ és elosztó-válogató gépek /RPM/ rendeznek, elosztanak és kiválogatnak a lyukkártya jelei alapján; a számító perforátorok /VP/ aritmetikai feladatokat oldanak meg, az eredményeket kódolják a lyukkártyára; a tabulátorok /T/ algebrai összegezést végeznek; a reprodukáló gépek /RM/ megfejtik és lyukkártyákra nyomtatják a rájuk kódolt információkat; a leolvasó perforátorok leolvassák és perforálják a lyukkártyára felvitt adatokat grafikus jelek formájában; míg az összesítő perforátor /PI/ a tabulátor által kiszámított adatokat perforálja.

A gépparkba programvezérlési memória egységekkel rendelkező elektronikus számoló-lyukasztó gépek is besorolhatók, melyek nagymértékben növelik a gépesítés hatásfokát, mind a számítások, mind az adatok kidolgozása és kiadása szempontjából.

Az egyes gépek sorrendje, összekapcsolása a feladatoknak megfelelően változtatható.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a tömeges eredeti információk gépesítésének leghatásosabb módja a grafikus jelzésű ún. duál kártyák/olyan lyukkártyák, melyek az eredeti dokumentumot is jelentik/ használata. T.E.

651.925:778.1/047.1/

Másoló és sokszorosító technika. - /Kopier- und Vervielfältigungstechnik/ - FRANK, O. - VDI Zeitschrift, 105.k. 11.sz. 1963.ápril. 11. 468-470.p.

A reprográfia az utóbbi években egyre jobban automatizálódik, különböző eljárások kombinálódtak, ezáltal a másolásnak és sokszorosításnak fontos szerep jut. A diffúziós eljárással gyorsan lehet több példány nyomóeredetűt készíteni az átnyomós eljárással részére, így nagyobb példányszám is nyomható ilyen módon. Tervrajzok más formátumra való áttétele mikrofilm segítségével sok munkát és időt takarít meg. 70 mm-es film használata esetén bármilyen nagyságu nagyítások készíthetők.

A fénymásoló eljárásoknál ujabban ammoniák helyett hőhatású előhívást alkalmaznak, a vegyszerek a papirban vannak, előhívásuk teljesen szagtalan. - A Thermofax eljárás szintén meleg eljárással dolgozik, azonnal pozitív képet ad, a papir nem fényérzékeny. - Az elektromásológépek ma már igazi irodai gépek, mert minden munkafolyamatot önmaguk végeznek a gép belsejében. Csak a másolandó eredetit kell beletenni, a kész másolat automatikusan kijön.

Az elektromos írógépek egyenletes eredetit biztosítanak a sokszorozító eljárásoknál. Az automata írógépek nagyon leegyszerűsítik a munkát, mert különböző sémaszövegeket írnak. - Figyelemreméltó az automatizálás az irodai ofszet eljárásoknál is, ahol elég a papir, vagy alumínium fóliát a gépbe tenni, az összes további műveleteket a gép önmaga végzi el.

G.A.

651.926/73/

Fordítási tevékenység az Egyesült Államokban és a jövő kívánalmai. - /Translation activities in the United States and requirements future/ - WALKER, E.M. - Special Libraries, 54.k. 2.sz. 1963.febr. 76-83.p.

A szakirodalmi termés több mint 50 %-a nem-angol nyelven jelenik meg. Átültetése egyre sürgetőbb feladat. 1970-re a lefordítandó szövegek összerjedelme több mint 4 billió szó lesz. A lefordított anyag mennyisége messze elmarad ettől; pl. 1959-ben a kormányzat által lefordított szövegek mindössze 51 millió szóra rugtak. A fordítás-probléma rendezésére irányuló első lépéseket a Special Libraries Association /Szakkönyvtárak Egyesülete/ tette. E kezdeményezésből nőtt ki a Chicago-ban levő Translations Center /Fordítások Központja/. Ez gyűjti, tárolja és adja használatba a fordításokat. Állománya jelenleg kb. 70 000 darab. A leggyakoribb nyelvek: orosz, német, francia, japán, olasz, skandináv nyelvek, szláv nyelvek, kínai, spanyol, román. Mind az állami, mind a nem-állami szervek fordított anyag befut ide. A beküldők kilétét szigorú titokként kezelik, és nagy súlyt helyeznek érdekeik védelmére. 1960-ban a Központ felmérő vizsgálatokat végzett, és erről jelentést adott ki. Ennek néhány megállapítása. Az utóbbi öt évben 678 kutatással foglalkozó intézmény ismerte fel a külföldi anyag lefordításának szükségességét. A legtöbb fordítás ma még német, francia és orosz nyelvekről készül. A fejlődés iránya azt mutatja, hogy a jövőben az orosz, német, japán lesznek a vezető nyelvek. A fordításoknak több mint felét főiskolák, kutatóintézetek, tudományos egyesületek, vállalatok személyzete készíti, s csak mintegy 40 %-a készül fordító-irodáknak. A költségek 50 és 20 000 \$ között mozognak. A fordítás-probléma rendezésére min-

den érdekelt bevonásával nagyszabású országos tervet kell kidolgozni. O.G.

659.13:659.24

A vállalati szakirodalom és hirdetések a műszaki-gazdasági tájékoztatás keretében. - /Práce s firemnou literaturou a inzerátní v utvare TEI/ - SRSEN, A. - Technická knihovna, l.sz. 1963.jan. 14-22.p.

A vállalati szakirodalom és a vállalati hirdetések között sok a közös vonás. Fő jelentőségük, hogy szemléletesen és gyorsan tájékoztatnak. A hirdetéseket rendszerint nem tartják nyilván. Ha szakcikk hivatkozásként támaszkodnak rájuk, akkor formai és funkcionális szempontból a könyv-jellegű szakirodalommal azonos értékűek. A könyv-jellegű vállalati szakirodalom elsősorban műhelyi kézikönyvekből, tartalékkatrészjegyzékekből áll. Az üzemi folyóiratok a vállalat termékeit értékelik, tudományos fejtegetéseket tartalmaznak a vállalatot érintő kérdésekről. A prospektusok a nagyközönség részére készülnek. A vállalati szakirodalom dokumentálása kiterjed: a/ valamennyi nyilvántartott prospektusra és b/ a nyilvántartott prospektusok szelektív dokumentálására. A dokumentálás intenzitása többféle lehet. A dokumentációs feldolgozás jellegzetességei: ha a terméket több folyóiratban hirdetik és ismertetik, azt tartják nyilván, hogy mi az új a hirdetésben, milyen adatok hiányoznak, mely alkatrészekről tartalmaz jó rajzokat stb. A vállalati szakirodalmat osztályozzák, katalogizálják, és összeállítják a gyártók jegyzékét. A.Gy.

659.24/.25/420/

A műszaki-tudományos tájékoztató szolgálat Angliában. - /O službie informacyjnej w Anglii/ - CIECHANOWSKA, J. - Przegląd Biblioteczny, 31.k. l.sz. 1963.jan-márc. 42-48.p.

A cikk a Lengyel Központi Műszaki-Tudományos Dokumentációs Intézet működésének alapelveivel összehasonlítva ismerteti az angol tájékoztató szolgálat tevékenységét és felépítését.

Az angol tájékoztató szolgálatnak nincs központi szerve. Egyik legnagyobb egysége az Association of Special Libraries and Information Bureaux. Fő feladata a műszaki tájékoztatás nyújtása.

Szakemberek véleménye szerint Angliában a legjobban megszervezett tájékoztató intézet a The British Non-Ferrous Metals Research Association Information Department and Library. /A Nem-Fémes Fémek Angol Kutatási Társaság Könyvtára/. A különböző tájékoztató társaságok saját hatáskörben tevékenykednek.

A szerző értékelése szerint a dokumentáció kérdése Lengyelországban, ahol korszerű eszközökkel és módszerekkel dolgoznak, kedvezőbb mint Angliában.

A cikk egyben illusztrálja a műszaki világirodalom nyelv szerinti megoszlását is. UNESCO adatokból kitűnik, hogy a műszaki-tudományos irodalom több mint 50 %-a angol nyelven jelenik meg. B.J.

659.24

A tájékoztatás dolgozóinak részvétele a különböző kérdések tényleges állásának meghatározásában. - /Ucast informacnich pracovníku na zjistrování skutečného stavu příslušných problematik/ - WIESENBERGER, I. Technická knihovna, 2.sz. 1963. febr. 48-53.p.

A különböző kérdések tényleges állásának meghatározása egyre sürgetőbb feladat. Lehetőségei azoknak a módszereknek folytán bővülnek, amelyek módot nyújtanak a kérdések megközelítésére. A tájékoztatás dolgozói nagy lehetőségekkel rendelkeznek a tényleges állapot feltárására. A szükséges adatokat, összefoglalókat éppen a tájékoztatás dolgozói bocsátják leginkább a szakág rendelkezésére. A jó tájékoztatás előfeltétele azonban a tényleges helyzet helyes ismerete. Szükséges tehát, hogy a tájékoztatás dolgozói alaposan megismerjék a tényleges helyzetet azon a területen, amelyek működnek, hogy ismerjék a kérdések hazai és külföldi megoldásait. Ilyen célból hasznosítani kell mindama eszközöket, amelyek a megismeréshez közelebb vezethetnek. Erre tekintettel helyesen kell hasznosítani a tájékoztatási szervek, alakulatok és dolgozók munkáját. Ezek feladatukat legteljesebben akkor látják el, ha tájékoztatási anyaguk minél teljesebb és időszerűbb, adataik pedig, bárhonnan származzanak is, minél teljesebbek, frissebbek, pontosabbak. A.Gy.

659.24:027

A könyvtárak részvétele a műszaki-gazdasági propaganda-akciókban. /Ucast knihoven v akcích technickoekonomické propagandy/ - VEJSOVA, A. Technická knihovna, 1.sz. 1963. jan. 23-25.p.

Minden könyvtárnak más-más a ténykedési iránya és jellege, mások a segédletei és munkamódszerei. A népkönyvtárak számára kiadták a "Csehszlovák műszaki és gazdasági szakfolyóiratok jegyzékét." 1963. évben a népkönyvtárak számára a műszaki szakirodalommal kapcsolatos ténykedésre vonatkozó előadások jegyzéke is megjelenik. Valamennyi típusú könyvtárnak az új technika és haladó technológia terjesztésében kifejtett munkássága megjavítását és a tapasztalatoserét célozza az a szeminárium, amelynek hozzászólásait külön összefoglaló gyűjtemény formájában megjelentették. A tapasztalatoserét, mint új módszertani formát, a jövőben tovább fejlesztik. "Műszaki-gazdasági propaganda és az állami tudományos könyvtárak feladatai" címmel másik szemináriumot is szerveztek. Célja az állami tudományos könyvtárak nagyobb foku bekapcsolása volt a műszaki-gazdasági propaganda-akciókba. A szeminárium keretében az alábbi következtetésekre jutottak: 1. Meg kell teremteni a Csehszlovák Műszaki Tudományos Társaság és a tudományos könyvtárak közötti kapcsolatot, 2. Szükséges, hogy a tudományos könyvtárak rendszeresen figyelemmel kísérjék a népgazdaság kérdéseit, 3. Szükséges, hogy körüljék a Műszaki Könyvtár keretében a legjobb tapasztalatokat, és általánosítsák a műszaki-gazdasági propaganda legmegfelelőbb módszereit. A.Gy.

659.24:027.021

Segítség az egységes rendszerű műszaki és tudományos könyvtárak részére. - /Pomoc knihoven jednotné soustavy rozvoji vědy a techniky/ - HORÁK, F. - Knihovnik, 1.sz. 1963.jan. 5-8.p.

A Központi Könyvtári Tanács plenáris ülést hívott össze az 1959 évi 53.sz. törvény nagyobb mértékű érvényre juttatása érdekében. A törvény kimondja, hogy a könyvtárak feladata hozzájárulni a tudomány és technika fejlesztéséhez, az ismeretek terjesztéséhez és a politikai, valamint gazdasági feladatok megoldásához. Külön bizottságok vizsgálták meg az egységes rendszerű könyvtárak által a tudománynak és technikának nyújtott segítség kérdését, a könyvtárak igazgatását és koordinálását a népgazdasági és ideológiai kérdések megoldása tükrében. Megállapították, hogy a tudományos könyvtárak esetében tervezési hibák fordulnak elő. Egyes könyvtáraknak nincs is tervük. Az állami tudományos könyvtárak specializálása tekintetében határozatok már születtek, a beszerzéseknél azonban ez a gyakorlat még nem honosodott meg. A devizaköltséggel járó beszerzések nehézségbe ütköztek. A speciális bibliográfiákat több könyvtár is nyilvántartja, a koordinálás hiányából kifolyólag. Jól bevált egyes könyvtárak esetében a nemzetközi könyvkölcsönzés. Számos könyvtár az új tudományt és technikát kiállítások útján propagálja.

A.Gy.

659.24:371.212

A tudományos könyvtárak segítése a tanuló-dolgozóknak és ifjú tudományos munkatársaknak. - /Zvyšenou pozorností k dějinnosti/ - JAKUBÍČEK, M. - Knihovnik, 1.sz. 1963.jan. 14-16.p.

A tudományos könyvtárak feladatai közé tartozik az olvasók egyes csoportjai szükségleteinek kezdeményező figyelemmel kísérése és a mutatkozó szükségletek kielégítésére irányuló törekvés. Egyre nagyobb mértékben kerülnek előtérbe a foglalkozásuk mellett tanulmányokat folytató dolgozók könyvtári szükségletei. Megállapítható azonban, hogy a könyvtárak fejlődése nem tart lépést az esti tagozatokon tanuló dolgozók számának gyors növekedésével. Igen alkalmas és már kipróbált a tájékoztatásnak az a formája, amelyet a tudományos könyvtárak a dolgozóknak tanulmányaik megkezdésekor írásban nyújtanak mind a szolgáltatások felől, amelyeket részükre a könyvtárak különleges intézkedések mellőzésével nyújthatnak. Jól bevált a főiskolák, egyetemek első évfolyamain tanulmányokat kezdők levélbeli tájékoztatása is. Helyes, ha rámutatnak a tanuló-dolgozóknak nyújtható szolgáltatásokra, a könyvkölcsönzés lehetőségeire, ha közlik az ajánlott szakirodalom jegyzékét. Szükséges, hogy a tankönyvekből és hasonló jellegű munkákból a könyvtárak 20-25 db-ot szervezzenek be. Egyes főiskolai könyvtárak az I. évfolyam hallgatói számára külön ismertetőelőadást tartanak.

A.Gy.

659.24:54-138

REMINICZKY Károly: A szakirodalom szerepe az aeroszolok ellen
vivott küzdelemben. - Energia és Atomtechnika, 1963. 7.sz. 324-325.p.

659.25

A tudományos tájékoztatás problémái. - /Problemú naucnoj informacii/ - MIHAJLOV, A.I. - Naucno-Tehniceszkaja Informacija, 1.sz. 1963. 3-6.p.

A társadalmi munkamegosztás révén a tudományos-tájékoztatási tevékenység a tudományos folyamat önálló részévé vált.

A tudományos tájékoztatási tevékenységnek biztosítania kell:

1. az információk anyag lehető legteljesebb gyűjtését, rendszerezését és analitikus-azintetikus feldolgozását;

2. az információk anyag hosszú időn keresztül való megőrzését az információ visszakeresési rendszerekben, melyek lehetővé teszik a keresett információk gyors és teljes feltárását;

3. a tájékoztatási anyagok feldolgozását információ-logikai rendszerekben új információ nyerése céljából, amely lehetővé teszi bizonyos tudományos kutatások lefolytatásának mellőzését.

E feladatok hatékonyan csak új módszerek és technikai eszközök kidolgozásával és széleskörű alkalmazásával valósíthatók meg. E kérdésekkel a tudományos tájékoztatási elmélet foglalkozik. B.M.

681.142-523.8:311.21

PINTÉR László: A statisztikai adatok ábrázolásának problémái elektronikus számológép alkalmazása esetén. - Statisztikai Szemle, 1961. 7.sz. 735-747.p.

681.621.5

Képatvitel ofszetfóliákra. - /Bildübertragung auf Offsetfolien/ - FRANK, O. - Reprographie, 3.k. 4.sz. 1963. jun. 87-88.p.

Az utóbbi években különböző másolási eljárásokat dolgoztak ki arra vonatkozóan, hogy fotomechanikusan ofszetfóliákat állítsanak elő. Ezen az úton vonalas és tónusos képek, transzparens másolat közbeiktatásával, vagy anélkül, ofszet eljárással sokszorosíthatók.

Transzparens eredetik minden nehézség nélkül másolhatók ofszetfóliára. Vannak fóliák, melyek pozitív eredetiről is másolhatók, mások negatívról adnak pozitív képet. Nem transzparens eredetik /könyvek/ transzparens másolat közbeiktatásával másolhatók ofszetfóliára.

Direkt pozitív eljárással /Agfa Directoflex papír, Kodak Autopozitiv film stb./ másolás, nagyítás vagy kicsinyítés végezhető fóliára. - Xerox eljárással közbeeső transzparens másolat nélkül e m u l z i ó n é l k ü l i fóliára másolhatunk, nagyíthatunk, kicsinyíthe-

tünk.- Az Adressograph-Multigraph cég reprokamerával egyenesen fóliára fényképez, mely előhívás után azonnal nyomható.

Az Elfolid fólia /Kalle AG/ ugyancsak alkalmas direkt felvételek készítésére, de elektrofotográfiai uton, és az előhívás hő hatására történik. G.A.

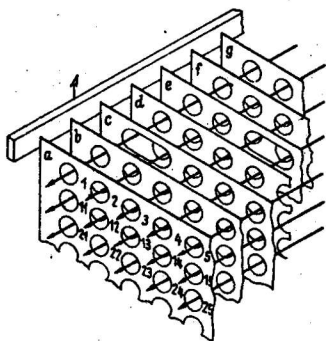
681.621.63

Könyvtári katalóguskártyák gépi sokszorosítása egy szakkönyvtárban.- /Mechanical reproduction of library cards in a special library/
- RUPERT, T.H. - Special Libraries, 54.k. 3.sz. 1963.márc. 143-146.p.

Egy közepes nagyságú szakkönyvtár, mely a múlt évben több mint 2000 új könyvről mintegy 15 000 egyenként gépi katalógus-kártyát készített, elhatározta, hogy áttér a gépi sokszorosításra. Így az i-rógépelőmunka a minta-címleírások illetve nyomómatricák elkészítésére korlátozódnék, azaz az eddiginek kb. egyharmadára csökkenne. Tanulmányozták a tekintetbe vehető sokszorosítási rendszereket /stencil, ofset, alkoholos eljárás/, valamint a forgalomban levő számtalan gyártmányt. Végül egy manuális meghajtású alkoholos sokszorítógépet választottak. A választás indokai: csaknem feketén ható sötétzöld nemhalványuló nyomtat, a különböző színű kártyákból tetszés szerinti mennyiség előállításának lehetősége, tiszta és könnyű kezelés, közepes gép-ár és alacsony üzemeltetési költségek. A címleírást közvetlenül a nyomó-matricára készítik. A könyvhöz csatolt kísérőlapon adják meg a katalóguscédulák rendelési utasításait. Megállapították, hogy a gépi sokszorosítás csak akkor gazdaságos, ha könyvenként háromnál több katalógus-kártya szükséges. O.G.

686.846

A vizuális lyukkártya rendszer új változata.- /Eine neue Variante des Sichtlochverfahrens/ - DREYER, K.A. - Fernmelde Praxis, 39.k. 21.sz. 1962.nov.1. 909-912.p.

1. ábra

A vizuális lyukkártyák egyik hátránya a túlválogatható lyukkártyákkal szemben, hogy válogatás után a kártyákat újra sorba kell rendezni. A vizuális lyukkártyák alkalmazásának új változata ezt a hátrányt küszöbbsli ki.

A módosított eljárás lényege:

- a vizuális lyukkártyák /az egyéb lyukkártyákhoz hasonlóan/ előre lyukasztva vannak;

- a jelölés a horizontálisan egymás mellett fekvő lyukak összehelyesztésével történik;

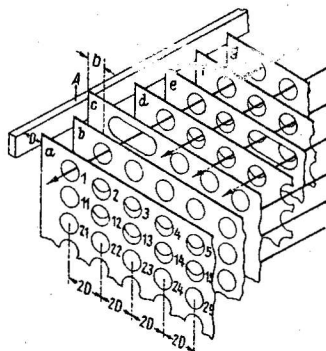
- válogatásnál a kártyákat nem kell a sorból kivenni, hanem a keresésnek megfelelő szempontok kártyáit csak egy fél

lyukhellyel kell oldalirányban eltolni;
 - a megfelelő kártyák eltolása után a fény csak a lyukasztott helyeken hatol át, így kapjuk meg a keresett dokumentumok számát;

- válogatás után a kártyákat viszszatöljük a helyükre.

Az új eljárást bemutató 1.sz. ábrán a fény az összes lyukhelyeken áthatol. A válogatást bemutató 2.sz. ábrán a c. szempontnak megfelelő kártya elmozdításával, átnézéskor a fény csak az 1. számú lyukhelyen hatol át. Tehát a példán az 1.számú dokumentum felel meg a c. szempontnak.

B.S.

2. ábra

686.846

A vizuális lyukkártya eljárás és a polidecimális jelkulcs. -
 /Sichtlochverfahren und Polydezimalschlüssel/ - DREYER, K.A. - Fernmelde Praxis, 39.k. 21.sz. 1962.nov.1. 912-916.p.

A tüválogatásos lyukkártyák korlátozott kapacitásának fejlesztésére több irányban kifejlesztett nem közvetlen jelkulcs rendszerekkel szemben a vizuális lyukkártyák használatánál csak közvetlen kódolást alkalmaznak. Pedig ennél az eljárásnál is lehetséges a nem közvetlen jelölés.

A polidecimális jelkulcs alkalmazásával a vizuális lyukkártyarendszernél elérhetjük, hogy a szükséges kártyák számát többé nem a szempontok száma, hanem kizárólag a kiválasztott jelkulcs határozza meg.

Bidecimális vagy tridecimális jelkulcs alkalmazásánál 100 /00-99/ illetve 1000 /000-999/ kártyából álló blokkokkal dolgozunk. Míg nyolcjegyű számokból álló jelkulcs közvetlen kódolásához 10 000 000 vizuális lyukkártyára lenne szükség, addig ugyanannál a bidecimális számfelbontásnál 4x100=400 kártya is elég. /Ebben az esetben pl. a 12 345 678 számot a következő 4 bidecimális számra bontjuk fel a jelöléshez: 12, 34, 56, 78/. Ugyanigy egy ötjegyű számot a következőképpen bonthatunk fel:

12 345
 12²³34
 45

B.S.

686.846:002

A dokumentációs munka racionalizálása kézi lyukkártyákkal. - /Rationalisierung der Dokumentationsarbeit durch Handlochkarten/ - KREMB-SLER, H.A. - Fernmelde Praxis, 39.k. 21.sz. 1962.nov.1. 902-909.p.

A dokumentációs munkák racionalizálásának célja a tudományos szakemberek munkaidejének csökkentése és a feldolgozások meggyorsítása. A munka sulypontja viszont a dokumentumok tartalmi elemzésén van. A különböző lyukkártya eljárások segítségével ezeken a területeken komoly eredmények érhetők el.

A vizuális lyukkártya rendszer előnye, hogy alkalmazásához nincs szükség kötött jelkulcs-rendszerre, és ezáltal információ kapacitása igen rugalmas. Használata a szabadalmi dokumentációban különösen előnyös, mert ott a dokumentumok egymásutánosságának jelölésével együtt a kibocsátás időrendiségét is kifejezhetjük. A vizuális lyukkártya nagyságát és a kártyák lyuk-kapacitását a felhasználás igényeinek alapján határozhatjuk meg.

A vizuális lyukkártyák egyszerű alkalmazási lehetősége, amikor A5 nagyságu üres kartonokat használnak, mindenfajta előzetes jelölés nélkül a lyukasztáshoz. A kártyák lyukasztása egy erre a célra szolgáló sablon segítségével történik, amely hat 10x10 lyukhelyből álló kockában összesen 600 dokumentum nyilvántartására alkalmas. Válogatáskor a lyukhelyeknek megfelelő számok egy másik sablon alkalmazásával olvashatók le.

Szakterületenként száznál több szempont szerinti vizuális lyukkártya alkalmazása veszélyezteti a rendszer áttekinthetőségét. B.S.

686.846:651.8:330.13

A vizuális-, peremlyukasztásos lyukkártyák és a cédulakatalógusok gazdaságosságának összehasonlítása. - /Vergleiche der Wirtschaftlichkeit von Sichtloch-, Kerbloch- und Steilkarteien/ - BARTELS, W. - Nachrichten für Dokumentation, 14.k. 2.sz. 1963.jun. 65-72.p.

A vizuális lyukkártyák, peremlyukasztásos kártyák és hagyományos cédulakatalógusok alkalmazásának költségkihatásait három szempontból lehet vizsgálni: 1. berendezési és anyagköltségek; 2. egy információ feldolgozásának költsége; 3. az információ visszanyerésének költségei.

Az ilyen csoportosításban összeállított elemző kimutatások szerint az 1. és 2. csoporthoz tartozó költségek /7500 referátumot véve alapul, az 16 tárgyszóval, 3500 fogalomból/ az alábbiak:

	teljes kartonanyag	egy referátum
vizuális lyukkártyák	6805 DM	0,91 DM
peremlyukasztásos kártyák	2108 DM	0,29 DM
cédulakatalógus	14 625 DM	1,95 DM

Az egy információ visszakereséshez szükséges idő:

	egyszerű kérdésnél	komplex kérdésnél
vizuális lyukkártya	4,1 perc	4,1 perc
peremlyukasztásos kártya	45 perc	45 perc
cédulakatalógus	0 perc	23,3-26 perc

Összegezve megállapítható, hogy napi 3-4 irodalomkutatás /keresés/ esetén a leggazdaságosabb a vizuális lyukkártyák alkalmazása. Ennél kisebbszámú napi keresés esetén a peremlyukasztásos kártyák alkalmazása kifizetődőbb. A hagyományos cédulakatalógusnak használata költségesebb. B.S.

686.846:651.926.07

Peremlyukasztású lyukkártyák alkalmazása a fordítás nyilvántartásban. - /Применение перфорированных по краям карточек для карто-
теки переводов/ - KIRKLISZ, Z.A. - Naucsko-Tehnicoseszkaja Informacija,
2.sz. 34-35.p.

A vilniuszi számológépgyár műszaki könyvtárának olvasószolgálata peremlyukasztású lyukkártyarendszert alkalmaz a fordításnyilvántartásban. A kártyákon feltüntetik a folyóirat eredeti címét, a kiadás évét és hónapját, a címet orosz fordításban és a fordító intézményt. A különféle tárgyszavak megjelölésére 19 rovat szolgál. A katalógus-kartonok adatainak átvitele kódolással igen egyszerű módon oldható meg. Jelenleg a nyilvántartási rendszer tökéletesítésén dolgoznak.

Többek között a tárgyszó-rendszernek az ETO terminológiával való összeegyeztetését végzik.

A cikk részletesen ismerteti a legszükségesebb adatok egyszerű kódolási műveletét. B.M.

778.148

Recordak leolvasó- és visszanyagítógép, Modell 16/35. - /Recordak Lese- und Rückvergrößerungsgerät Modell 16/35/ - Reprographie,
3.k. 4.sz. 1963. jun. 90.p.

A Kodak gyár Recordak leolvasó és visszanyagító készülékét F. SOENNECKEN cég, Bonn, hozza forgalomba. Egy gombnyomásra szolgáltatja a fotokópiát a képernyőn kiválasztott filmkockából. A gép teljesen automatikusan működik, megvilágítja a speciálpapírt, levágja a tekercsről, előhívja és 45 mp múlva kidobja a kész fotokópiát.

A negatív tartó bármilyen film befogadására alkalmas. Filmtékercsek és lyukkártyákban montírozott filmek egyaránt használhatók. A filmek mérete 16 mm és 35 mm lehet. A leolvasó rész képernyője 28 x 28 cm, teljesen reflex mentes. A fotokópiák mérete Din A/4.

A negatív tartó elcsavarható 360 fokig. A különböző objektívek segítségével 11, 13, 20, 28, 34-szeres kicsinyítés érhető el. A megvilágítás és a képernyő egy 20 V, 100 W-os speciálégővel történik. A megfelelő hűtést ventilátor szolgáltatja. A papírtékercs világosban tárolható. 46 m hosszú tekercs 160 fotokópia részére elég. G.A.

778.182

ALOS RP 50 reprodukciós felvevőgép. - /Reproduktionskamera ALOS RP 50/ - Reprographie, 3.k. 4.sz. 1963. jun. 89.p.

Az ALOS GmbH kölni cég ALOS RK 50 név alatt új sokoldalú reprodukciós felvevőgépet hozott forgalomba. Az eredeti dokumentum nagysága Din A/3-tól 4 A/0-ig terjedhet. A felvétel 60 x 90 mm-től Din A/3-ig méretű lehet. A készülék teljesen automatikus fotokópia gép,

mely vonalas és tónusos felvételeket egyaránt készít. Teljesítménye A/4-es fotokópiából óránként 160 db, - A/5-ös fotokópiából 270 db. A direkt pozitív eljárással készült másolatok szárazan, szortírozva hagyják el a készüléket.

Rajzok archiválása esetén 70 mm-es mikrofilmmel is használható, melyet egy automatikus előhívógép hív elő. Egyaránt használható felvételi anyagként papír darabonként vagy tekercsben, akár elektrofoto-gráfiai órszét fólia. A készülékhez kétféle objektív alkalmazható, f 1:9 /300 mm és f 1:11/ 360 mm.

A gép tartozékai: különleges kazetta 6 x 9 cm - 24 x 30 cm-ig, de A/3-as nagyságra is alkalmazható. Tekercskazetta 21 cm nagyságig különböző felvevőanyagok részére. Mikrofilm kazetta 70 mm-es film ré-szére, 50 m befogadására. A képek nagysága 65 x 92 mm. Ezenkívül át-világító asztal, reográf, nagyító toldat és előhívógép egészíti ki a tökéletes berendezést.

G.A.

791.43-96:66/69:659.24

Az ipari film mint a tájékoztatás eszköze.- /Der Industriefilm als Informationsmittel/ - SCHALLER, H. - AEG-Mitteilungen, 52.k. 11-12.sz. 1962. 503-510.p.

Az ipari film igen jelentős részét képezi a felvilágosító mun-kának, és jelentősége csak fokozódik az Európai Gazdasági Közösség fejlesztése során.

Az AEG korán felismerte az ipari film jelentőségét, és már a 20-as évektől nagy figyelmet fordít a műszaki információ ez új lehetősé-gére. Azóta maga is készít filmeket, amelyek igyekeznek a kor techni-kai színvonalán filmszalagra rögzíteni az ipar egyes kérdéseit. A cikk rámutat a filmkészítés során megvalósítandó együttműködés szük-ségességére a filmkészítők és a műszaki szakemberek között, tekintet-tel a terület sajátos nehézségeire és új problémáira, amelyek csak az együttműködés során oldhatók fel.

Az utóbbi három és fél évtizedben az AEG filmek jelentős nemzet-közi sikereket értek el, amit a cikk függelékében felsorolt számos nemzetközi díj is bizonyít. A cikk ismerteti az AEG ipari film gyár-tási tevékenységének jelentősebb állomásait, az egykori néma, fekete-fehér filmtől a mai hangos és színes "Kahl-i atomerőmű" című és egyéb filmekig.

A cikk végén rövid áttekintés, jegyzék található az újabb AEG filmekről a filmek fontosabb adatainak feltüntetésével /cím, vetíté-si idő, a film hossza normál és keskeny kópiánál, valamint az egyes változatok nyelve/. G.M.

791.43-96:663/664

A műszaki filmek az élelmiszeriparban.- /O film techniczny w przemyśle spożywczym/ - SEK, S. - Przemysł Spożywczy, 3.sz. 1963. 33-35.p.

Az első lengyel műszaki filmbemutatón elhangzott beszámolóból

vett idézet igen találóan határozza meg a műszaki film lehetőségeit: "Nincs olyan jelenség, amelyet a film ne tudna bemutatni és vannak jelenségek, amelyeket csak a film mutathat be." Különösen fontos szerepet vállalhat a film a tudomány és technika új eredményeinek a termelésbe való bevezetése, új gépek konstrukciójának ismertetése, oktatás, tanácsadás és munkásvédelem terén.

Ezeket az általános irányelveket elemzi az élelmiszeripar területén. Statisztikai kimutatásokat közöl az élelmiszeripari üzemekben való felhasználásra szánt filmekről, a más iparágakban is felhasználható filmek arányáról, az egyes élelmiszeripari ágakat /tejipar, húsipar, malomipar, hűtőipar/ érintő filmek arányáról, valamint az élelmiszeripari filmellátottság más iparágak filmkészletéhez való viszonyításáról. Mivel az élelmiszeriparban összefogott ágazatok különbözőek, a filmek kihasználása, az egyes filmekre eső vetítések száma alacsony. Ez azonban összefügg azzal is, hogy a vállalatok, központi szervek másodrendű fontosságot tulajdonítanak a filmeknek - ezért ezt a tevékenységet élni kell.

A probléma megoldásához a következő feladatok végrehajtása szükséges:

1. A műszaki filmgyártásnak az egyes ipari ágazatok időszakos műszaki fejlesztési terveihez és irányaihoz kell kapcsolódnia;

2. A műszaki filmgyártás finanszírozását a műszaki alapról kell fedezni.

3. Központi filmnyilvántartás folyamatos vezetése.

Ezenkívül speciális ágazati feladatok: a szükségletek és a szükséges szervezeti formák felmérése.

— 0 —
0